

Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis

Folia 3

Studia Historica I (2001)

Z KRONIKI ŻAŁOBNEJ

Prof. dr hab. Wiesław Bieńkowski 1926–1999

22 listopada 1999 roku odszedł na zawsze prof. dr hab. Wiesław Bieńkowski, znakomity uczony o szerokich zainteresowaniach humanistycznych, autor wielu wybitnych prac z dziedziny nauk historycznych i socjologicznych, a także z etnografii i bibliotekoznawstwa. Oprócz pracy etatowej w Zakładzie Dokumentacji Instytutu Historii PAN w Krakowie oraz w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, przez kilka lat prowadził także zajęcia zlecone na Studiach Doktoranckich w Instytucie Historii naszej Uczelni: seminarium doktoranckie, historiografię XIX wieku i wykład monograficzny. Zajęcia Profesora cieszyły się ogromnym zainteresowaniem słuchaczy. Prowadził je nie tylko z sumiennnością i precyzją uczonego, ale także z wdziękiem erudyty – gawędziarza.

Profesor Bieńkowski był także konsultantem i recenzentem wielu rozpraw naukowych, które wyszły spod pióra pracowników Instytutu Historii Akademii Pedagogicznej. Ze względu na Jego rozległą, interdyscyplinarną wiedzę, otrzymywał do recenzji wiele “składek”, które drukowane były jako pokłosie sesji i sympozjów naukowych. Był też Profesor niemal “etatowym” recenzentem Prac Historycznych, ukazujących się w ramach “Rocznika Naukowo-Dydaktycznego WSP”. Zapraszany był do naszej Uczelni jako recenzent prac doktorskich i habilitacyjnych. Był również opiniodawcą doktoratu honorowego dla ulubionego naszego profesora Mariana Tyrowicza.

“Małą ojczyzną” Profesora Wiesława Bieńkowskiego był Kraków. Tu przyszedł na świat 7 lipca 1926 roku w rodzinie urzędniczej, jako syn Kazimierza, legionisty, urzędnika skarbowego i Marii z Lazarów, literatki i tłumaczki. Na Uniwersytecie Jagiellońskim ukończył historię (1951 r.) i etnografię (1952 r.). Na krótko opuścił podwawelski gród podejmując pracę zawodową w Gdańsku, najpierw w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej, a następnie w Bibliotece Polskiej Akademii Nauk. W czerwcu 1953 roku powrócił do ukochanego miasta i tu rozpoczął intensywną

pracę naukową w Instytucie Historii PAN, przechodząc wszystkie szczeble stanowisk naukowych, od starszego asystenta (1953–1964), adiunkta (1964–1971), docenta (1971–1981), po profesora (od 1981). Równoległe do obowiązków w PAN od 1975 roku pracował jako nauczyciel akademicki na Uniwersytecie Jagiellońskim, początkowo na pół etatu, a od 1991 roku na całym.

Bibliografia prac Profesora jest obszerna i różnorodna. Obejmuje przeszło 550 publikacji autorskich i redakcyjnych. Znaleźć w niej można prace z zakresu historiografii, etnografii, socjologii, historii myśli politycznej i społecznej, kultury i prasoznawstwa. Na czoło wysuwają się monografie historyczne o pastarze Krzysztofie Celestynie Mrongowiuszu – obrońcy polskości na Warmii i Mazurach; Kazimierzu Kelles-Krauzie – najwybitniejszym ideologu niepodległościowego nurtu w polskim ruchu socjalistycznym i Janie Maju – założycielu i redaktorze „Gazety Krakowskiej” w latach 1796–1831. Wiele pracy i wysiłku badawczego poświęcił Profesor wydawnictwu bibliografii historii Polski, będąc kierownikiem Pracowni Bibliografii Retrospektywnej oraz Pracowni Bibliografii Bieżącej. W świadomości uczonych i studentów Jego nazwisko na stałe kojarzyć się będzie z polską bibliografią historyczną.

Ulubioną dziedziną twórczości naukowej Profesora Bieńkowskiego była także biografistyka oraz dzieje Krakowa i Galicji. Pisywał nie tylko znakomite życiorysy do Polskiego Słownika Biograficznego, ale publikował swoje prace w *Ostereichisches Biographisches Lexicon 1815–1939* oraz w wielu innych słownikach biograficznych krajowych i zagranicznych.

Profesor był aktywnym członkiem wielu towarzystw naukowych, m.in. od roku 1946 – Towarzystwa Historii i Zabytków Krakowa (w latach 1964–1980 był prezesem), od 1948 – Polskiego Towarzystwa Historycznego, od 1959 – Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, od 1990 – Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego. Pracował też w licznych komisjach naukowych Oddziału PAN w Krakowie: od roku 1960 – Komisji Socjologicznej, od 1966 – Komisji Nauk Historycznych, od 1973 – Komisji Etnograficznej oraz Komisji Prasoznawczej (od 1993 roku był zastępcą przewodniczącego). Współpracował z wieloma instytucjami pozakrakowskimi, m.in. z I Wydziałem Nauk Humanistycznych Gdańskiego Towarzystwa Naukowego (od 1960 r.) oraz z Ośrodkiem Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie (od 1973 r.). Ukoronowaniem zasług Profesora Wiesława Bieńkowskiego na polu naukowym był wybór 25 czerwca 1994 roku na członka korespondenta odrodzonej Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie.

Nagle odejście Profesora odczuła boleśnie cała społeczność naszego Instytutu Historii. Niektórzy z nas, pracowników Instytutu, mieli szczęście znać Profesora bliżej, współpracując z Nim na gruncie naukowym lub spotykając się w gronie towarzyskim. Często w czasie przerw lub po zajęciach na studiach doktoranckich siadaliśmy przy filiżance kawy i słuchaliśmy Jego fascynujących opowieści. Pykając fajeczkę opowiadał o swoim dzieciństwie, które spędził w „naszej” uczelnianej dzielnicy – w Łobzowie, gdzie ulokowany jest główny gmach Akademii Pedagogicznej. W okresie młodości Profesora nie było tutaj jeszcze bloków, uporządkowa-

ných ulic, stał tylko Pałac Królewski, wznosiły się małe domki – wille, zieleniły się pola i łąki, płynęła rzeczka Młynówka. Opowiadał o swoich nauczycielach szkolnych i profesorach uniwersyteckich, a opowieści te okraszał wybornymi anegdotami. Wielka szkoda, że nie zostawił po sobie pamiętników. Wtajemniczeni twierdzą, że prowadził od 1937 roku zapiski i dzienniki, z myślą spisania później pamiętników, ale pochłonięty pracą naukową, nie miał już czasu na ich zredagowanie.

Odszedł od nas jeden z najwybitniejszych polskich uczonych–humanistów, który na trwałe zapisał się w polskiej historiografii. Będziemy Go pamiętać nie tylko jako utalentowanego i pracowitego uczonego, ale także jako człowieka pogodnego, dobrego, dowcipnego i życzliwego ludziom, patrzącego z dystansem na świat i samego siebie.

Henryk Żaliński